

DEVYNI APSAK YMAI

J. D. SALINGER

DEVYNI
APSAKÝMAI

J.D. SALINGER

Alma littera

*SKIRIU EZMEI—SU MEILE
IR NEGANDA[®]*

Visai neseniai oro paštu gavau kvietimą į vestuves, įvyksiančias Anglicoje balandžio aštuonioliktą. Nežinau, ką būčiau atidavęs už dalyvavimą šiose vestuvėse, ir kai atėjo kvietimas, pirmiausiai šovė mintis: kodėl gi man neištrūkus užsienin — skrisčiau lėktuvu, trauk velniai tas išlaidas. Tačiau gana išsamiai apsvarstę viską su žmona, baisiai galvota moterim, nutarėme, jog aš niekur nevažiuosiu. Visų pirma man buvo ir iš galvos išdulkėjė, kad kaip tik balandžio pabaigoje mano uošvė ruošiasi pas mus dviejų savaičių viešnagėn. Aš tikrai mamytę Grenčer ne taip dažnai matau, o ji nejaunėja. Jai penkiasdešimt aštuoneri — ji ir savo metų nesleplia.

Tačiau kad ir koks būčiau, manau, kad nesu iš tų, kurie nė piršto nepajudins, kad tos vestuvės būtų kuo nors įsimintinos. Todėl skubu nors keliais štrichais nupiešti jaunąją tokią, kokią pažinau ją beveik prieš šešerius metus. Jei šios mano pastabos suteiks jaunikiui, kurio nesu matęs, keletą nesmagių akimirkų, tuo geriau. Niekas čia neketina įsiteikti. Greičiau pamokyt i patarti.

1944-ųjų balandžio mėnesį, prieš pat sajungininkų išsilaipinimą, mane drauge su kitais šešiasdešimt tikrosios tarnybos amerikiečių kareiviu ir jaunesniųj karininkų pasiuntė į Devonšyrą Anglicoje specialioms pratyboms, kurioms vadovavo britų žvalgyba. Dabar, kai prisimenu tą metą, man atrodo, jog tada mes visi šešiasdešimt skyrimės nuo kitų tokio amžiaus žaliūkų bent jau tuo, jog

[®] Vertimas į lietuvių kalbą, leidykla „Vaga“, 1980.

niekas iš mūsų nebuvo linkęs bendrauti. Visi įsikniaubė
rašėme laiškus, ir jei vienas kitą užkalbindavome ne tar-
nybiniu reikalui, tai tik norėdami paklausti, ar nepasko-
lintų kas rašalo. Kai nerašydavom laiškų ir nesédédavom
paskaitose, kiekvienas eidavom kur akys veda. Mane
giedromis dienomis jos dažniausiai nuvesdavo pasidai-
tyti po apylinkes. O lietingomis paprastai susirasdavau
sausesnę vietelę ir skaitydavau knygą, dažnai čia pat
prie teniso stalo.

Pratybos, trukusios tris savaites, baigėsi vieną labai
lietingą šeštadienį. Septintą valandą vakaro visi turėjome
traukiniu vykti į Londoną, kur, sklido gandai, mus buvo
priskyrę pėstininkų ir desantininkų daliniams, ruošia-
miems išlaipinti į kontinentą. Iki trečios valandos susikro-
viau visą savo mantą į kelionmaišį, o atsivežtas iš anapus
knygas sugrūdau į dujokaukės dėklą. (Pačią dujokaukę
prieš keletą savaičių buvau išmetęs pro „Mauritanijos“
iluminatorių, nes, mano įsitikinimu, jei priešas kada nors
iš tikruju panaudos dujas, aš vis tiek nesuspėsiu užsi-
tempti to guminio daikto.) Pamenu, gana ilgai stovėjau
prie barako galinio lango, žiūrēdamas į šuorais pliaupiantį
niūrų lietu. Buvau nusiteikęs visai nekaringai. Girdėjau,
kaip už nugaros daugybė parkerių nesutartinai krebžde-
na vienodo formato popierių.

Staiga – nežinau, kas man šovė į galvą, – nuėjau nuo
lango, užsivilkau lietpaltį, apsivyniojau kaklą vilnone
kašmyro šerpe, užsimoviau vilnones pirštines ir užsi-
dėjau pilotę (ja, kaip ir dabar dar man primena, nešiojau
savaip – šiek tiek užsmaukęs ant ausų). Paskui sutikrinęs
savo rankinį laikrodį su laikrodžiu tualete, ilgu šlapiu

grindiniu patraukiau į miestą, visai nekreipdamas dėmesio į žaibų blyksnius – vienas jų galėjo būti skirtas man.

Miestelio centre, kuris, matyt, buvo šlapiausia miestelio dalis, sustojau prie bažnyčios skelbimų lentos. Sustojau, nes dėmesį patraukė juodi skaičiai ant balto popieriaus, o gal dar ir dėl to, kad per trejus metus armijoje buvau įpratęs skaityti skelbimus. Priklijuotame lapelyje buvo parašyta, kad penkiolika po trijų įvyks vaikų choro repeticija. Pažvelgiau į laikrodį, paskui vėl į skelbimą. Raštelyje buvo išvardintos pavardės vaikų, kurie turėjo dalyvauti repeticijoje. Stovėdamas lietuje, perskaičiau visą sąrašą ir įėjau bažnyčion.

Ant suolų sėdėjo gal koks tuzinas suaugusiųjų, kai kurie pasidėję ant kelių mažus padais į viršų apverstus kaliošus. Praėjės pro juos, atsisėdau pirmoje eilėje. Pakyloje trimis glaustomis eilėmis ant kėdžių sėdėjo apie dvidešimt vaikų, daugiausia mergaičių, nuo septynerių iki trylikos metų. Tuo tarpu jų choro vadovė – stambi moteris tvido kostiumeliu – kaip tik aiškino jiems, kad dainuojant reikia plačiau pražioti burnas. Ji klausė, ar kuris iš jų matė kad ir patį mažiausią paukščiuką, kuris būtų drėsęs pradėti savo nuostabią dainelę, plačiai plačiai nepražiojės snapelio. Bet jie, matyt, to nebuvo matę. Jie tik bukai žvelgė į vadovę, kuri toliau aiškino, kad visi jos vaikai privalo įsijausti į tai, ką dainuoja, o ne akla kartoti žodžius lyg tos patarškos papūgos.

Ji papūtė į vamzdelį, duodama toną, ir vaikai lyg nepilnamečiai sunkumų kilnotojai pakėlė giesmynus.

Jie giedojo be muzikinio akompanimento, tiksliau sakant, giedoti jiems niekas netrukdė. Balseliai buvo

melodingi, bet ne saldūs, ir taip veikė žmoqu, kad religingesnis už mane be didelių pastangų būtu pajutes palaimą. Keletas pačių mažiausiuju létino tempą, bet taip nežymiai, kad tik pati kompozitoriaus motina tebūtų galėjusi prikibti. Šios giesmės nebuvau girdėjęs, bet tikėjausi, kad tai viena iš tų, kuriose bent keliolika posmų. Klausydamasis permečiau akimis visų vaikų veidus, bet ypač mane sudomino vienas veidellis – arčiausiai manęs, pirmos eilės gale. Tai buvo gal trylikos metų mergaitė, lygiais pelenų spalvos plaukais, vos dengiančiais ausis, gražia kakta ir nuobodžiaujančiomis akimis, kurios tikriausiai skaičiavo žmones bažnyčioje. Jos balselis aiškiai skyrėsi iš kitų, ir ne tik todėl, kad ji sédėjo arčiausiai manęs. Aukštas, skaidrus, melodingas ir stiprus, jis savime vadovavo kitiems choristams. Tačiau jaunoji panelė nesižavėjo savo muzikiniai sugebėjimais, o gal jai nepatiko vieta ir laikas; pamačiau, kad tarp posmų ji du kartus nusiziovavo. Tai buvo išauklėtos damos žiovulys, nepraveriant burnos, tačiau pastebéti buvo nesunku, nes išdavė nosies šnervelės.

Kai tik giesmė jau buvo baigta, choro vadovė pradėjo ilgą prakalbą apie tai, kad vis dar pasitaiko žmonių, kurie pamokslo metu nemoka ramiai pastovėti ir pabūti susičiaupę... Supratau, kad meninė repeticijos dalis baigta, ir kol ausj rėžiantis vadovės balsas neišskliaidė nuotaikos, sukeltos vaikų giedojimo, atsistojau ir išėjau iš bažnyčios.

Lijo dar smarkiau. Eidamas gatve pažvelgiau pro langą į kareivių poilsio kambarį, priklausantį Raudonajam Kryžiui, bet ten, eilėje prie kavos prekystalio, po du ir tris laukė kareiviai, ir net pro stiklą girdėjau, kaip kita-

me kambaryje kaukši stalo teniso kamuoliukai. Perkirtęs gatvę išėjau į arbatinę, skirtą civiliams gyventojams; vienintelis žmogus čia buvo pagyvenusi padavėja, kuri mane taip nužvelgė, lyg būtų laukusi kliento sausesniu lietpalčiu. Kuo atsargiausiai pakabines lietpaltį, atsisėdau prie staliuko ir užsisakiau arbatos su cinamono traškučiais. Tai buvo mano pirmieji šiandien ištarti žodžiai nuo pat ryto. Patikrinės milinės ir lietpalčio kišenes, galiausiai radau du senus laiškus, kuriuos norėjau dar kartą perskaityti, – vieną nuo žmonos, kuriame ji skundési, kad prastai aptarnauja Šrafto parduotuvėje Aštuoniasdešimt aštuntoje gatvėje, kitą nuo uošvės, kuri primygintai prašé atsiųsti kašmyro siūlą, kai tik pasiseks ištrūkti iš „stovyklos“.

Nebaigus gerti pirmo arbatos puodelio, vidun jėjo jaunoji dainininkė, kurią neseniai buvau matęs ir kurios klausiausi bažnyčioje. Jos plaukai buvo permerkti lietaus ir iš po jų kyšojo ausų krašteliai. Su ja buvo mažytis berniukas, tikriausiai broliukas. Dviem pirštais suėmusi jo kepurę, ji atsargiai nukélé ją nuo galvos tarsi tiriamą bandinį iš laboratorijos. Dainininkę ir jos broliuką lydėjo iš pažiūros energinga moteris minkšto fetro skrybèle, matyt, auklė. Tuo metu choristė eidama nusivilko paltą ir išsirinko staliuką – mano nuomone, labai sėkmingesai – tiesiai prieš mane, už aštuonių ar dešimties pėdų. Jos su aukle atsisėdo, tačiau berniukas – kokių penkerių metų – dar nebuvo nusiteikęs sėstis. Jis ištrūko ir nusimetė savo jūreivišką palaidinę. Paskui, nutaisęs romią tikro kankintojo miną, ėmė ramiai erzinti auklę, tai pastumdamas po stalui, tai vėl ištraukdamas kėdę ir žiūrēdamas jai į akis. Auklė du ar tris kartus pri-

slopintu balsu liepė jam sėstis ir galų gale baigti šias išdaigas, bet tik seseriai įsikišus jis apėjo kėdę ir šleptelėjo ant jos. Tada pasičiupo servetėlę ir užsidėjo ją ant galvos. Sesuo paėmė servetėlę, išlankstė ir paklojo jam ant kelių.

Kol jiems atnešė arbatos, choristė pastebėjo, kad aš tyninėju jū kompaniją. Ji man atsakė supratinigu žvilgsniu, paskui staiga atsargiai nusišypsojo. Keista, tai buvo kartu ir džiugis šypsenas, kokios kartais būna nedrašios mergaičių šypsenos. Aš irgi nusišypsojau, tačiau toli gražu ne taip džiugiai, nes viršutine lūpa turėjau dengti juodą plombą tarp dviejų priekinių dantų, kurią paskubomis įdejo kariuomenėje. Nespėjus né mirktelėti, jaunoji choristė jau stovėjo prie mano staliuko pavydėtinai pasitikinčia poza. Ji vilkėjo škotišką tartano suknelę, kiek supratau, Kembelų spalvinio derinio¹. Man pasirodė labai puiku, kad mergaitė tokią lietingą dieną vilki šitokią gražią suknelę.

— Aš maniau, kad amerikiečiai niekina arbata, — prabilo ji.

Tai buvo ne kokio nors pasipūtusio šmaikštulio, bet tiesos ir statistikos mėgėjo pastaba. Aš atsakiau, kad kai kurie amerikiečiai nieko kito ir negeria, tik arbata. Paklausiau, ar ji neprisėstu prie mano staliuko.

— Dėkoju, — taré ji, — gal prisėsiu minutėlę.

Aš atsistojau ir ištraukiau jai kėdę, priešais savają. Ji atsisėdo ant paties kėdės kraštelio, labai tiesiai, tačiau kartu grakščiai ir natūraliai. Aš sugrižau — beveik

¹ Senovėje kiekvienas škotų klanas dėvėjo savo spalvinio derinio languolą medžią.

tekinas – į savo vietą, bijodamas pamesti pokalbio siūlą. Tačiau atsisėdės nebesugalvojau, ką sakyti. Vėl nusišypsojau slépdamas juodą plombą po lūpa. Paskui pasakiau, kad tokiu bjauriu oru niekur nosies neiškiši.

– Taip, tikra teisybė, – taré choristé, kuo aiškiausiai duodama suprasti, kad nekenčia tuščių pokalbių. Ji padėjo ranką ant staliuko, išskétusi pirštus lyg per spiritizmo seansą, bet tuož pat juos paslėpė – nagai buvo nukramtyti iki pat gyvuonies. Laikrodis ant jos rankos buvo panašus į karišką, tačiau dar labiau – į šturmano chronografą. Ciferblatas buvo gerokai per didelis jos plonam riešui.

– Jūs buvote choro repeticijoje, – dalykiškai taré ji. – Aš jus mačiau.

Aš pasakiau, jog iš tiesų buvau ir girdėjau, kad jos balsas pranoksta kitus. Pasakiau, kad, mano nuomone, jí turi labai gerą balsą.

Ji linktelėjo.

– Žinau. Aš žadu būti profesionali dainininkė.

– Tikrai? Operos?

– Gink Dieve. Žadu dainuoti džiazą per radiją, užsidirbsiu daug pinigų. O kai man bus trisdešimt, viską mesiu ir apsigyvensiu rančoje Ohajo valstijoje. – Ji pažiėdė delnu šlapius plaukus viršugalvyje, – Ar esate buvęs Ohajo valstijoje?

Pasakiau, kad keletą kartų esu važiavęs traukiniu, bet gerai to krašto nepažistu. Paskui pasiūliau jai cinamono traškučių.

– Ne, ačiū, – atsisaké ji. – Žinote, net žvirblis daugiau už mane sulesa.

Tada aš pati įminusi trašknečiu ir pasakiau, kad Ohajo apylinkės labai nykios.

— Žinau. Vienas amerikietis man irgi tą sakė. Jūs vie nuoliktas mano sutiktas amerikietis.

Auklė gestais atkakliai kvietė ją grįžti prie savo stalo, žodžiu, neįkyrėti žmogui. Tačiau mano viešnia ramiausiai pasislinko su kėde keletą colių ir dabar jos nugara už stojo visus ryšius su staliuku, nuo kurio buvo atejusi.

— Jūs lankote tą slaptą žvalgą mokyklą ant kalno, ar ne? — šaltai paklausė ji.

Nepamiršdamas budrumo, kaip ir bet kuris kitas, manim dėtas, atsakiau, kad atvykau į Devonšyrą pasigydyti.

— Štai kaip, — tarė ji. — Bet juk aš ne vakar gimusi.

Atsakiau, kad tikrai ne vakar, galiu dėl to galvą guldyti. Kurį laiką siurbčiojau arbatą. Staiga man pasirodė, jog sėdžiu ne taip, kaip reikėtų. Atsisėdau tiesiau.

— Kaip amerikietis jūs atrodote visai protingas žmogus, — mīslingai tarė mano viešnia.

Aš jai atsakiau, kad, nors panašiai ir galvotum, šitaip kalbėti yra banalu, ir pridūriau manąs, jog jai tai nebūdinga.

Ji paraudo, bemat suteikdama man pasitikėjimo, kurio anksčiau trūko.

— Taip, daugelis amerikiečių, kuriuos buvau sutikusi, elgesi kaip gyvuliai. Amžinai vienas kitą kumščiuodavo, visus ižeidinédavo ir... žinote, ką vienas padarė?

Aš papurčiau galvą.

— Vienas jų sviedė tuščią viskio butelį į mano tetos langą. Gerai, kad langas buvo atviras. Ar jums tai atrodo protingo žmogaus poelgis?

Labai protinčiai tai neatrodė, bet aš mytylejau. Pasakiau, kad daugybė kareivių visame pasaulyje gyvena labai toli nuo namų, ir tik vienas kitas yra matės gyvenime ką nors geresnio. Pridūriau, kad, mano manymu, žmonės ir patys galėtų tai suprasti.

— Galbūt, — taré mano viešnia, dar galutinai neįtikinta. Ji vėl persibraukė ranka per šlapius plaukus, bandydamas pridengti ausų galiukus neklusniais sumirkusių šviesių plaukų kuokšteliiais. — Plaukai visai peršlapo, — taré ji. — Atrodau kaip baidyklė. — Ji pažvelgė į mane. — Mano plaukai garbiniuoja, kai sausi.

— Aš pastebėjau, matyti, kad garbiniuoja.

— Na, ne visai garbanoti, bet banguoti, — taré ji. — Jūs vedęs?

Taip, atsakiau, vedęs.

Ji linktelejo galvą.

— Ar jūs labai mylite savo žmoną? O gal aš jau peržengiu ribas?

Pasakiau, kad įspėsiu, kai peržengs. Ji vėl padėjo rankas ant staliuko, ir pamenu, taip panūdau ką nors pasakyti apie tą jos be galio didelį laikrodį — gal pasiūlyti, kad juo apsijuostu.

— Žinote, šiaip man nelabai būdingas bandos instinktas, — taré ji ir staiga pažvelgė į mane, norėdama sužinoti, ar supratau jos mintį. Aš né nemirktelejau ir klausiausiu toliau.

— Aš priėjau prie jūsų tik todėl, kad pasirodete nepaprastai vienišas. Jūsų labai jautrus veidas.

Taip, pasakiau, jos tiesa, aš iš tikrujų buvau vienišas ir esu labai patenkintas, kad ji priėjo prie mano staliuko.

— Aš noriu išsiugdyti gailestingumą. Mano teta sako, kad esu visai bejausmė, — tarė ji ir palietė ranka viršugalvi. — Aš gyvenu su teta. Ji labai gera. Po mamos mirties ji padarė ką tik galėjo, kad mudu su Čarlsu apsiprastume.

— Labai džiugu.

— Mama buvo be galo protinė moteris. Apskritai labai jautri. — Ji skvarbiai pažvelgė į mane. — Ar aš visiškai bejausmė, kaip jums atrodo?

Atsakiau, kad visai ne, tiesą sakant, netgi priešingai. Paskui prisistačiau ir paklausiau jos vardo.

Ji neskubėjo atsakyti.

— Mano vardas Ezmé. Pavadės, manau, kol kas nesakysiu. Matote, aš turiu titulą, o jums jie tikriausiai daro įspūdį. Daugumai amerikiečių daro, ar ne?

Pasakiau, kad man turbūt nepadarytų, bet šiaip mintis nebloga — kol kas nesakyti titulo.

Kaip tik tuo metu pajutau kažkieno šiltą kvėpavimą į sprandą. Atsigrežiau ir vos nesusidūriau nosimi su Ezmės broliuku. Nekreipdamas į mane dėmesio, jis spigiu diskantu kreipėsi į seserį:

— Mis Meglė tau liepia grįžti ir pabaigti arbata!

Atlikęs savo užduotį, jis įsitaisė ant kėdės tarp sesers ir manės, man iš dešinės. Aš pradėjau jį atidžiai apžiūrinėti. Jam nuostabiai tiko rudi vilnoniai šortai, tamsiai mėlynas megztukas, balti marškinėliai ir dryžuotas kaklaraištis. Jis taip pat žiūréjo į mane, išplėtęs dideles žalias akis.

— Kodėl filmuose žmones bučiuojasi pakreipę galvas? — ryžtingai pasiteiravo jis.

— Pakreipę? — pakartojau. Ši problema vaikystėje ir man pačiam neduodavo ramybės. Paaiškinau, kad,

matyt, todėl, jog aktorių nosys per didelės ir jie negali bučiuotis kitaip.

— Jo vardas Čarlsas, — tarė Ezmė. — Pagal savo amžių jis nepaprastai nuovokus.

— O jo akys neapsakomai žalios. Ar ne, Čarlsai?

Čarlsas įtariai dėbtelėjo į mano, kaip ir buvo galima tikėtis po tokio kvailo klausimo, paskui pradėjo rangytis nuo kėdės žemyn ir į priekį, kol virš stalo liko tik galva, padėta ant kėdės atlošo lyg „tiltelį“ darančio imtynininko.

— Jos oranžinės, — nuo įtampos kimių balsu atsakė jis, žiūrėdamas į lubas. Paskui pakėlė staltiesės kampą ir užsidengė juo savo gražų, bereikšmij veideli.

— Kartais jis labai nuovokus, bet kartais... — paaiškino Ezmė. — Čarlsai, sėdék tiesiai!

Čarlsas nė nekrustelėjo. Jis stengési nekvépuoti.

— Jis labai ilgisi tévo. Ji nužudė Šiaurės Afrikoje.

Aš pareiškiau užuojautą,

Ezmė linktelėjo.

— Tévas jí dievino. — Ji susimąsčiusi kramsonojo nykštį. — Jis labai panašus į motiną — turiu galvoje Čarlsą. O aš į tévą. — Ji vis kandžiojo nykštį. — Mano motina buvo aistringa moteris. Ekstravertė. Tévas buvo intravertas. Iš pirmo žvilgsnio jie atrodė nebloga pora. Bet, atvirai kalbant, tévui reikėjo intelektualės qyvenimo palydovės negu motina. Jis buvo nepaprastai talentingas — genijus.

Aš paqarbiai laukian tikėdamasis išgirsti daugiau paaiškinimų, bet taip ir nesulaukiau. Pažvelgiau į Čarlsą, kuris dabar buvo pasidėjęs skruostą ant kėdės sėdynės. Pamatęs, kad juo susidomėjau, jis létai, angeliskai už-

merkė akis, paskui iškišo liežuvį – stebetinai ilga – ir pasigirdo pleriantis garsas, kuriuo mano tėvynėje pikt-džiugiskai apdovanojamas žioplas beisbolo teisėjas. Atrodo, kad net arbatinės sienos dreba.

– Liaukis, – tarė Ezmė, tarsi nieko nebūtų atsitikę, – Matote, jis išgirdo taip darant vieną amerikietį, kuris stovėjo eilėje prie keptos žuvies ir bulvių. Dabar ir jis taip daro, kai jam nuobodu. Na, liaukis kvailiojės, nes eisi pas mis Meglę.

Čarlsas atmerkė dideles akis, tarsi parodydamas, kad išgirdo sesers grasinimą, bet, atrodo, labai neišsigando. Paskui vėl užsimerkė ir taip liko padėjės skruostą ant kėdės sėdynės.

Aš pasakiau, kad jam gal vertėtų pasilaikyti tą išdai-gą – turėjau galvoje tą Bronkso sirgalių plerpimą – ateičiai, kai jis pradės vartoti savo titulą. Žinoma, jei jis ji turi.

Ezmė ilgai ir atidžiai mane tyrinėjo, tarsi gydytoja, norinti nustatyti diagnozę.

– Jūs, atrodo, turite sausoką humorą, ar ne? – tarė ji kone liūdnai. – Mano tėvas sakė, kad aš visai neturiu humoro jausmo. Jis sakė, kad aš nepasiruošusi gyvenimui, nes neturiu humoro jausmo.

Stebėdamas ją, užsidegiau cigarečių ir pasakiau, kad, mano manymu, patekus į keblių padėtį, humoro jausmas neišgelbės.

– Tėvas sakė, kad išgelbės.

Jos žodžiuose slypejo ne prieštaravimas, o gilius įstikinimas, ir aš greitai persiorientavau. Linktelėjės galva pasakiau, kad jos tėvas pavartojo šiuos žodžius, matyt,

plačiąja prasme, o aš slaučiau. (Kaip tai suprasti, patys nežinojau.)

— Čarlsas jo nepaprastai ilgisi, — tarė Ezmė po trumpos pauzės. — Jis buvo neapsakomai mielas žmogus. Ir be galo gražus. Nors išvaizda nedaug ką reiškia, bet jis tikrai buvo gražus. Turėjo nepaprastai skvarbų žvilgsnį, nors tai nebūdinga tokiam iš pričimties geram žmogui.

Aš linktelėjau. Pasakiau, kad jos tévo žodynais tikriau-siai buvo gana neįprastas.

— O taip, labai. Jis buvo archyvaras, tiesa, mágéjas.

Tuo metu iš Čarlslo pusės pajutau atkakliai ir gana stipriai tapšnojant por petj. Atsisukęs pamačiau, kad jis vél sėdi beveik normaliai, tik vieną koją laiko pasibrukęs po savimi.

— Ką sako viena siena kitai sienai? — spigiai paklausė jis. — Tai mísle!

Užvertės akis į lubas, garsiai pakartojau klausimą. Tada pažvelgiau į Čarlsą ir sutrikęs pasakiau, jog pasiduodu.

— Susitiksim kampel — suriko jis.

Atsakymas labiausiai pralinksmino patį Čarlsą. Jis vos neužduso nuo juoko. Ezmė turėjo pribėgti ir pastuksenti jam į nugara, tarsi kosulio priepuolio metu.

— Na, liukis paqaliau, — tarė ji. Paskui grijo į savo vietą. — Jis visiems užduoda šią míslepę ir kiekvieną kartą miršta iš juoko. Net apsieilėja. Na prašau, liukis,

— Beje, tai viena geriausiu míslių, kurias esu girdėjės, — tariau aš, žvelgdamas į Čarlsą, kuriam jau buvo bebaigiai palenkva praeiti. Išgirdės mano pagyrimą, jis vél nusirangė po stalui ir pasislėpė po staltiese, užsitraukęs ją iki pat akių. Tada pažvelgė į mane — akyse prie

blestančio linksmumo prisidėjo pasididžiavimas žmogaus, žinančio keletą neblogų mīslį.

— Ar galėčiau pasiteirauti, kur jūs dirbote iki armijos? — paklausė Ezmė.

Atsakiau, kad niekur nedirbau, kad tik prieš metus baigiau koledžą, tačiau norėčiau save vadinti profesionaliu novelistu.

Ji mandaqiai linktelėjo.

— Spausdinotės?

Tai buvo įprastas, tačiau, kaip visada, gana keblus klausimas, į kurį nelengva atsakyti iš karto. Pradėjau aiškinti, kad daugelis redaktorių Amerikoje — tikri menkystos...

— Mano tėvas nuostabiai rašydavo, — įsiterpė Ezmė. — Daugelį jo laiškų saugau būsimosioms kartoms.

Pasakiau, jog tai labai protinges sumanymas. Vėl pasijutau žiūrėti į jos didelį rankinį laikrodį, panašų į chronografą. Pasiteiravau, ar jis ne tévo.

Kupina susikaupimo ir rimties ji pažvelgė į savo riešą.

— Taip, tévo, — tarė ji. — Jis padovanojo man šį laikrodį mums su Čarlsu evakuojantis. — Staiga susidrovėjusi, ji paslėpė rankas po staliuku.

— Suprantama, jis tik atminimui, — tarė ji ir pakreipė pokalbij kitą linkme: — Būtų nepaprastai malonu, jei kada nors parašytumėte apsakymą specialiai man. Esu aistrinė skaitytoja.

Aš užtikrinau, kad tikrai parašysiu, jei tik sugebēsiu, tik įspėjau, kad produktyvumu nepasižymiu.

— Aš ir nereikalauju labai ilgo apsakymo. Svarbu, kad nebūtų vaikiškas ir lėkštas. — Ji susimąstė. — Aš teikiu pirmenybę apsakymams apie negandą.

— Apie ką? — paklausiau aš, palinkės į priekį.
— Apie negandą. Mano nepaprastai domino neqanda.
Norėjau išsiaiškinti smulkiau, bet pajutau, kaip Čarlsas
stipriai sužybo ranką. Krūptolėjos atsisukau. Jis stovėjo
šalia lyg prilipęs.

— Ką sako viena siena kitai sienai? — išgirdau nelabai
naują klausimą.

— Tu jau šito klausei, — priminė Ezmė. — Liaukis!
Nekreipdamas dėmesio į seserį, užmynęs man ant ko-
jos, Čarlsas pakartojo savo numylotąjį klausimą. Pastebé-
jau, kad jo kaklaraiščio mazgas nuslinkęs į šali. Aš jį pa-
taisiau ir žiūrēdamas Čarlsui į akis pabandžiau išpėti:

— Susitiksim kampe?

Vos ištarės šiuos žodžius, émiau gailėtis. Čarlsas net
išsižiojo. Jaučiausi lyg būčiau jam sudavęs. Jis nulipo nuo
mano kojos ir baisiausiai supykęs, net neatsigreždamas,
oriai nužingsniavo prie savo staliuko.

— Jis užsigavo, — tarė Ezmė. — Labai smarkaus būdo.
Motina turėjo palinkima ji paikinti. Tik tėvas jo ne-
lepinio.

Aš stebėjau Čarlsą, kuris jau sėdėjo prie savo staliuko
ir abiem rankom laikydamas puodelį gérę arbatą. Tikė-
jausi, kad jis atsisuks, bet veltui.

Ezmė pakilo.

— Il faut que je parte aussi², — tarė ji ir atsiduso. — Jūs
mokate prancūziškai?

Aš taip pat pakilau nuo staliuko apgailostaudamas ir
sutrikęs. Paspaudėme vienąs kitam rankas. Kaip ir tikė-
jausi, jos ranka buvo nervinga — drėgnu delnu. Atsakiau
angliškai, jog buvo labai malonu su ja pabendrauti,

² Reikia ir man eiti (pranc.).

Ji linktelejo.

— Taip ir tikėjausi, — atsakė ji. — Aš ne pagal amžių kalbi. — Ji vėl palietė ranka plaukus, tikrindama, ar dar neišdžiūvo. — Labai gaila, kad su plaukais taip atsitiko. Tikriausiai į mane baisu žiūrėti.

— Anaiptol. Jei jau apie tai pradėjome, tai man atrodo, kad plaukai vėl banguojasi.

Ji vėl palietė plaukus.

— Kaip jūs manote, ar artimiausiu metu kada nors čia pasirodysite? — paklausė ji. — Mes čia ateiname kiekvieną šeštadienį po choro repeticijos.

Atsakiau, kad tai mano didžiausia svajonė, bet, deja, gerai žinau, kad daugiau čia neteks ateiti.

— Kitaip sakant, neturite teisės kalbėti apie kariuomenės judėjimą, — tarė Ezmė. Neatrodė, kad ji nori atsitraukti nuo staliuko. Ji stovėjo sukryžiavusi kojas ir žiūrėjo į grindis, stengdamasi sudėti lygiai batų galus... Jos kojos, baltomis puskojinėmis aptemptos blauzdos atrodė gražiai. Staiga ji pažvelgė į mane.

— Ar nenorėtumėte, kad aš jums parašyčiau? — paklausė ji paraudusi. — Aš rašau labai gerus laiškus žmonėms, kurie man...

— Būtų labai malonu. — Išsiėmiau pieštuką ir popieriaus, užrašiau savo pavardę, laipsnį ir lauko pašto numerį.

— Aš parašysiu pirma, — tarė ji, imdama lapelį, — kad jūs nepasijustumėte susikompromitavęs. — Ji įsikišo popierelį su adresu į suknelės kišenę. — Viso labo, — tare ji ir nuėjo prie savo staliuko.

Aš užsisakiau kitą puodelį arbatos ir sėdėjau stebėdamas juos abu ir iškankintą mis Meglę, kol pagaliau jie

paklė ir pasuko durų link. Čarlsas éjo pímas. Nutaisęs magiską miną, jis šlubčiojo, tarsi viena koja bûtu keliais eilais trumpesnè už kitą. Jis net nepažvelgé mano pusén. Is paskos éjo mis Meglé, o už jos Ezmè. Ji pamoja-vo man ranka. Aš taip pat jai pamojavau kilsteléjes nuo këdës. Keistas virpulys apémé mane.

Nepraëjus nè minuteli, į arbatinę vél ižengé Ezmè, tempdama Čarlsą už palaidinës rankovés.

— Čarlsas nori atsisveikindamas jus pabučiuoti, — pa-
saké jie.

Aš tuëtuoju pastačiau puodeli ant staliuko ir pasa-
kiau, kad man labai malonu girdëti, bet ar ji tuo tikra?

— Taip, — taré ji liüdnokai. Ji paleido Čarlso rankovę
ir gana energingai stumteléjo ji mano pusén. Jis priéjo
išbales ir dûrë man skambu, drégną bučkį po dešine
ausimi. Po to sunkaus išbandymo jis noréjo sprukti durų
link, į lauką, kur apsieinama be tokij sentimantu, bet
aš pačiupau ji už palaidinës dirželio ir tvirtai laikydamas
paklausiau:

— O ką sako viena sienai kitai sienai?

Jo veidas mušvito.

— Susitiksim kampel — suspigo jis ir galvotrukčiais pa-
sileido durų link, matyt, pagautas ekstazës.

Ezmë stovëjo sukryžiavusi kojas kaip prieš keletą mi-
nuëni.

— Ar jūs tikras, kad neužmiršite man parašyti to ap-
sakymo? — paklausé ji. — Na, nebūtinai specialiai man.
Gali bûti...

Pasakiau, kad jokin bûdu nepamiršiu — tegu tuo neabe-
joja. Priduriau, kad niekada nerašiau apsakymu specialiai
kam nors, tačiau, ko gero, dabar pats laikas pradëti.

Ji linktelejo.

— Tegu jame būna kuo daugiau graudumų ir negan-

dos, — pasiūlė ji. — Ar jums apskritai neganda pažptama?

Atsakiau, kad ne per geriausią, tačiau man visa laiką tenka su ja vienaip ar kitaip susidurti, ir kad aš pui-
stengsiu, jog apsakymas atitinku jos rojkalavimuis. Mos
paspaudeme viens kitam rankas,

— Kaip gaila, kad susitikome tokiu slogiu metu, ar nu-
tiesa?

Atsakiau, kad gaila, labai gaila.

— Viso gero, — tarė Egmė. — Tikiuosi, jūs grįšite iš kato,
išsaugojės visus savo sugebėjimus.

Aš padėkojau ir pasakiau dar keletą žodžių, paskui
stebėjau, kaip ji eina durų link. Ji ējo lėtai, susimąsciusi,
vis tikrindama, ar dar neišdžiauvo plaukų galukai.

Taigi dabar — kita, negandingoji, graudžioji, apsakymo
dalis. Veiksmo vieta kita. Veikėjai taip pat kiti. Aš lieku
tarp jų, bet nuo šios akimirkos dėl tam tikrų priežascių,
kurių dabar negaliu atskleisti, taip qudriai užsimaskuo-
siu, jog net atidžiausias skaitytojas manęs nebeatpažins.

Tai buvo Gaufurte, Bavarijoje, keletas savaičių po Vo-
kietijos kapituliacijos pasirašymo, apie pusę vienoliktos
vakaro. Vyresnysis seržantas Iksas sėdėjo gyvenamojo
namo antrajame aukšte kambaryste, kuriamė ji dar prieš
paliaubas apgyvendino kartu su kitais devyniais ameri-
kiečių kareiviais ir jaunesniaisiais karininkais. Jis sėdėjo
salankstomame mediniame krėslе prie nedidelio popie-
riais užversto stalо ir skautė amerikiečių romaną
plonais viršeliais. Skaityti sekėsi sunkiai. Tačiau dėl to
buvo kaltas ne romanas, o jis pats. Tiesa, knygas, kurias

kas mėnesį joms siūsdavo Specialioji Tarnyba, pirmieji posūčių davo vyrat iš pirmo aukšto, tačiau Iksui visada tekdavo knyga, kurią jis ir pats būtų pasirinkęs. Tačiau sis jaunuolis karę prarado savo sugebėjimus ir jau visa valandą po tris kartus skaitė kiekvieną pastraipą, o dabar ir kiekvieną sakini. Staiga jis užvertė knygą, net nepasalymėjos vietas, ir prisidengė ranka akis nuo erzinamai ryškios bei šaltos šviesos, kurią skleidė plika elektros lėmputė, kybanti viršum stalo.

Paskui, paėmęs nuo stalo pakelj, išsiemė cigaretę ir vargais negalais užsidegė – pirštai be paliovos virpėjo, net trūkčiojo. Patogiau įsitaisės kėdėje, pradėjo rūkyti, nejausdamas jokio skonio. Jau keletą savaičių jis neišleido cigaretės iš rankų. Nuo mažiausio liežuvio prisilietimo kraujavo dantenos, tačiau jis vis eksperimentuodavo – tai buvo jo žaidimas, kuris kartais užsițesdavo ištisą valandą. Ir dabar jis rūkė ir eksperimentavo. Paskui staiga ir kaip visada netikėtai pajuto jau įprastą reiškinį – jam pasirodė, kad galvoje kažkas susvyravo, paslydo, lyg neprityvintas bagažas ant viršutinės vagono lentynos. Jis greit pasinaudojo ta priemonė, kuri pastaruoju metu visada gelbėdavo: stipriai suspaudė smilkinius rankomis ir taip sėdėjo kuri laiką. Jo plaukai buvo ilgi ir nešvariūs. Nors per tas dvi savaites Frankfurte prie Maino jis plovė galvą trejetą ar ketvertą kartą, ji vėl pridulkėjo, kol jų džipas sukorė tą nemažą kelio galą ligi Gaufurto. Kapralas Ygrekas, kuris atvažiavo jo pasiūmti iš ligoninės, vis dar važinėjo kariškai – priekinį džipo stiklą nuleidės ant kapoto; jam buvo nusispjauti, kad paskelbtos paliaubos. Tūkstančiai naujų karių atvyko į Vokietiją. Važinėdamas nuleistu stiklu kaip karę metu, kapralas Ygrekas norėjo

parodyti, kad jis ne iš tos šutvės, kai jis toli gražu ne naujokas šiame karinių veiksmų teatre.

Atitraukęs ranką nuo smilkinių, Iksas išstebeiliijo į rašomąjį stalą, ant kurio buvo priversta daugiau kaip dvidešimt neatplėštų laiškų ir bent penketas ar šeštas neatidarytų siuntinių. Visi buvo adresuoti jam. Siektelėjęs ranka virš tos sūvartos, jis paėmė knygą, kuri buvo atremta į sieną. Tai buvo *Gebelso Zeit ohne Beispiel*. Ji priklausė trisdešimt aštuonerių metų netekėjusiai moteriai, kuri su tėvais dar prieš keletą savaičių gyveno šiame name. Nacistinėje partijoje ji turėjo neaukštą postą, tačiau jo pakako, kad amerikiečių vadovybės įsakymu ji būtų nedelsiant areštuota. Iksas pats ją areštavo. Dabar, jau trečią kartą po to, kai grįžo iš ligoninės, jis atsivertė šią knygą ir priešlapyje perskaitė užrašą. Rašalu, vokiškai, smulkia, beviltiškai nuoširdžia rašysena buvo parašyta: „Dieve gailestingas, gyvenimas – tai pragaras“. Ir nieko daugiau – tai ir pradžia, ir pabaiga. Liguistoje kambario tyloje šie vieniši žodžiai baltame puslapyje išaugo iki nenumaldomo, netgi klasikinio kaltinimo. Iksas keletą minučių nenuleido nuo jų akių, stengdamasis nepasiduoti jų įtakai, bet buvo labai sunku. Paskui pačiupo pieštuko nuograužą ir azartiškai, kaip seniai nebuvo dirbęs nė vieno darbo, po tais žodžiais parašė angliskai: „Tėvai ir mokytojai, aš mąstau: kas yra pragaras? Man atrodo, kad tai yra kančia, kai negali mylėti“. Parašes tai, apačioje pradėjo vedžioti Dostojevskio pavardę, bet staiga pamatė, – ir baimė pagauja perbėgo per kūną, – kad iškaityti to, ką jis parašė, beveik neįmanoma.

Jis greitai čiupo nuo stalo ką kita – pasitaikė laiškas nuo vyresniojo brolio iš Olbanio. Šis laiškas mėtėsi ant

stalo dar priel jau atsiuntant į ligoninę. Atplešo voką ir vengiai laukiai perskaitytį iki ualo, tačiau perskaitė tik puse pirmojo puslapio. Nustojo po žodžiu: „Dabar, kai tas idiotas karas baigėsi ir tu ten tikriausiai turi bėgales laiky, nai atidūstum valkamis kokį durtuvą ar keletą svastikų...“ Simbolikos laiką, jis prispiokojo į skutelius žuklių dežėje. Tlk dabar pamato, kad ton dar buvo įdėta motranka. Vienamo skutelyje jis piliavėjo kažkieno koją, slovinčią kalkui ant žolės.

Padėjės ant stalo rankas, Iksas patomė jomis galvą. Skandėjo visa kūna nuo galvos iki kojų, visos skaudančios vietas atrodė susijusios. Jis buvo panašus į Kalėdų eglutę, papuoštą mosekliai sujungtomis lemputėmis, kurios visos užgesė, jei bent viena iš ju perdegė. Trinktelėjo atidaromos durys, nors niekas prieštai nepasibeldė. Iksas pakėlė galvą, pasisuko ir tarpduryje pamatė kapralą Ygroką. Iksas su kapralu Ygreku važinėjo viename džipu nuo pat išsilaipinimo dienos ir drauge dalyvavo penkiose kartinėse operacijose. Jis gyveno pirmame aukšte ir paprastai užlipdavo pas Iksą, sulimojės kokių naujienu arba radei kuo nusiskusti. Tai buvo stambus, fotogeniškas dvidešimt ketverių metų žaliukas. Karo metu amerikietiškas žurnelas nufotografavo jį Hiurgeno miške – rankose jis laikė po tradicinių šventinų keptų kalakutų.

– Račiai laiškučius? – paklausė Ygrekas. – Sėdi lyg vairuoklis patamsyje, velmiai rautų. – Jis mat megdavo jentį į kambarį, kurio palubėje dega šviesa.

Iksas atsisuko į ji ir pakvietė užsitti, tik neužminki ant žums.

– Ant ko?

— Ant Elvino. Jis tau po kojom. Klėjau. Gal vidurinė
tą prakeikią šviesą?

Ygrekas užčiuope mygtuką, iš jungė šviesą ir vienu žingsniu peržengės visą šį nedidelį tarsi tarmo kambarę, prisėdo ant lovos krašto priešais šeimininką. Nuo ką tik sušukuotų rausvai rudų plaukų varvėjo vanduo, kurio jis gausiai apsiliejo glaistydamas savo frizūrą. Iš dešinės gelsvai rudų uniforminių marškiniai kišenės kyšojo ūku galas ir parkerio gnybtukas. Virš kairės kišenės jis buvo prisisegės Pėstininko ženklių už dalyvavimą kariniose veiksmuose (kurio iš tikrujų jis neturėjo teisės nešioti), juostelę už karo veiksmus Europoje su penkiomis bronzinėmis žvaigždutėmis, žyminčiomis karines operacijas (vietoje vienos sidabrinės, kuri buvo lygiavertė penkioms bronzinėms), ir juostelę, gautą dar prieš Peri Harborą.

— Velniai rautu! — garsiai atsiduso jis. Tai nieko nerėskė, taip jau iprasta armijoje. Iš uniforminių marškiniai kišenės jis išsiémė cigarečių pakelį, išmušė cigaretę, vėl išidėjo pakelį ir užsisiegė kišenę. Rūkydamas tuščiai dairėsi po kambarį, kol pagaliau jo žvilgsnis apsistojė prie radijo aparato.

— Klausyk, — taré jis, — po kelių minučių — klasikas dalykėlis per radiją. Bobas Houpas ir dar kažkas.

Atplešdamas naują cigarečių pakelį, Iksas pasakė kaik išjungės radiją.

Per daug nenusiminės Klėjus įdemiai stebėjo, kaip Iksas bando prisidegti cigaretę.

— O viešpatie! — taré jis, pagautas žiūrovo enturiamo. — Tu tik pažiūrek į savo rankas. Brolieli, juk jos tirta kaip lapai. Ar matai?

Iksas pagaliau užsidegė cigareto, linktelėjo ir pagyvė Klėjų už pastabumą.

— Čia menki juokai. Aš vos neišgrūvau, kai pamačiau tave ligoninėje. Dievaži, žiūriu — guli kažkas lyg lavonas. Kiek netekai svorio? Kiek svarų? Žinai?

— Nežinau. Kaip čia tau bė manęs sekėsi, ar daug laiškų gavai? Loreta parašė?

Loreta buvo Klėjaus mėrgina. Pasitaikius progai, Klėjas ketino ją vesti. Ji gana reguliarai rašė jam laiškus iš trigubų šauktukų ir skubotų sprendimų pasauly. Karo metu Klėjas garsiai skaitydavo Iksui Loretos laiškus, net pačius intymiausius — tiesą sakant, kuo intymesnis laiškas, tuo geriau. O perskaitės paprastai prašydavo Iksą sugalvoti atsakymą, brūkštelėti juodraštį arba įterpti keletą įtaigių prancūziškų ar vokiškų žodelių.

— Aha, vakar gavau jos laišką. Jis apačioje, mano kambaryste. Vėliau parodysiu, — abejingai tarė Klėjas. Paskui, atsisėdės ant lovos krašto, atsitiesė ir sulaikeš kvapą pratysi ir skaniai atsiraugėjo. Tačiau nelabai patenkintas savo menu vėl suglebo.

— Jos brolis, šunsmukis, muilinasi iš laivyno — kažkas su šlaunim atsitiko. Pasisekė jam su ta šlaunim, niekšeliui.

Jis išsitiesė ir vėl bandė raugėti, tačiau išėjo ne per geriausiai. Staiga jo veidas tarsi pagyvėjo:

— Tiesa, vos neužmiršau. Ryt keliamės penktą ryto ir spaudžiam į Hamburgą ar dar kažkur. Visam būriui pervešime eisenhaueriškas striukes.

Iksas gana nedraugiškai nužvelgė Klėjų ir pareiškė, kad jam nereikia jokios striukės.

Klėjas atrodė nustebęs, truputėli gal net įsižeidęs.

— Juk tai paikios striukės! Nuostabai atviro. Koks nenorū?

— Šiaip sau. Kodėl reikia keltis penktą? Juk karto baimęs, po veinu!

— Nežinau — turime iki pietų gržti. Atsinuše keliukus blankus, ir iki pietų reikia juos užpildyti. Palankiausia Buhngą, kodėl nednoda liandien užpildyti — tuo tie balsai jau guli ant jo stalo, o jis mat nenorū atplėšti vokę, šunsnuikis.

Valandėlę abu patylėjo, nekeisdami Buhngą.

Staiga Klejus dar labiau susidomėja pažvelgę į Iksas.

— Klausyk, — taré jis, — ar žinai, kad ta tavo ranko prisė trūkčioja lyg pašelus?

Iksas atsakė, kad viską gerai žino, ir prisidengė ranka.

Klejus dar valandėlę spoksojo į ją, paskui pagyrėjės taré, tarsi pranešdamas be galio džiugią naujinį:

— Aš parašiau Loretai, kad tau buvo nervinis sutrikimas.

— Kaq?

— Aha. Ji tokiais dalykais baisiausiai domisi. Ji specializuojasi psichologijoje. — Klejus išsitiesė ant lovos, atskrusi batais. — Žinai, ką jি sako? Sako, kad nerviniai sutrikimai vien nuo karto neatsiranda. Sako, kad tu, matyt, visa savo gyvenimą buvau silpnų nervu.

Iksas prisidengė ranka akis — atrodė, kad šviesa virš lovos apakins jи. — ir pasake, jog Loretos ižvalgumas višoda jи žavėjo.

Klejus atsisuko į jи.

— Klausyk, pusgalvi, jи daug geriau pasikausčiusi psichologijoje negu tu.

– Gal vis dėlto teiksies nukelti savo dvokiančias kanopas nuo mano lovos? – neiškentė Iksas.

Kléjus kokią minutę né nekrustelėjo, tarsi sakydamas:

„Prašau nenurodinėti, kur man laikyti savo kojas“, paskui nukélé jas nuo lovos ir atsisédo.

– Na, gerai, lipu žemyn. Volkerio kambaryje yra radijas, – pasakė jis, tačiau nuo lovos nepakilo. – Tiesa, aš ką tik pasakoju vieną istoriją tam suskiui Bernšteinui iš pirmo aukšto. Pameni, kai su tavim važiavome į Volonę ir patekom į apšaudymą, kai dvi valandas pratupéjom duobėj, o tuo metu ant džipo kapoto užšoko katė ir aš ją nupyliau. Tikriausiai pameni?

– Kur neatsimins! Tik nepradék iš naujo paistytį apie tą katę. Tegu ją skradžiai. Nenoriu apie ją net girdéti.

– Ne, aš tik noriu pasakyti, kad apie tai parašiau Loretai. Jie visi susirinko ir diskutavo, visi tie psichologai. Kartu su kažkokiu mulkiu profesorium.

– Puiku, Kléjau, tačiau man visiškai neįdomu.

– Ne, paklausyk. Žinai, kodėl aš pradējau šaudyti į tą katę? Loreta sako – buvau laikinai išprotėjės. Rimtai. Nuo to apšaudymo ir apskritai.

Iksas persibraukė ranka per nešvarius plaukus ir vėl prisidengė akis nuo šviesos.

– Tu nebuvai išprotėjės. Tu paprasčiausiai vykdei savo pareigą. Tu nušovei tą katytę kaip dera tikram vyrui. Kiekvienas būtų taip padaręs, tavim dėtas.

Kléjus įtariamai débtelėjo į Iksą,

– Ką tu čia paistai?

– Ta katė buvo šnipas. Tu privalėjai ją nušauti. Tai buvo labai labai gudrus vokietis neūžauqa, prisidengės pigiu kailiuku. Todėl tavo elgesyje nematau nieko brutalaus, žiauraus, šlykštaus ar netgi...

— Eik po vėlui! — iškolo Klopis, — Iš tavei Rintai jū
džio neįgirsti.

Iksą stalgia supykino. Nusverdėjus kėdėje, jis ėmėsi
simkšlių dočę — pačiu laiku.

Kai jis vėl atsidėsė ir atsunko į rūgtinį pamatą, kad
tas sumišes stovi tarp lovų ir durų. Ikonas buvo baiminga
atsiprašinėti, bet apsigalvojo ir pastebėjo cigaretes.

— Na, Jipam žemyn, paklaidysiu Houpo per radija,
gerai? — iš tolo, tačiau gana draugiškai pasimė Klopis.
Tau tikrai palengvės, Rintai.

— Tu, Klėjau, geriau eik vienam... Aš paklaidysiu savo
pašto ženklių kolekciją.

— Ką? Tu turi pašto ženklių kolekciją? Aš net nežino-
jau, kad tu...

— Pajuokavau.

Klėjus lėtai slinko durų link.

— Gal vėliau važiuosiu į Eštata, — tarė jis, — Ten bus
šokiai. Ko gero, ligi dviejų. Gal važiuojam?

— Ne, ačiū... Aš gal kambaryje pašlituosiu keletą ju-
desių.

— Gerai. Labanakt! Tik tu nelmk taip visko į galvą,
dėl Dievo meilės.

Trinktelejo durys, bet tuoju vėl atsidarė.

— Tiesa, aš paliksmi laišką Loretai po tavo durimis,
gerai? Ten kai ką parašiau vokiškai. Gal ištaisysis?

— Gerai. Ar dabar gali palikti manė ramybėje, vėliai
griebtu?

— Žinoma, — tarė Klėjus, — žinal, ką man mama rašo?
Sako, ji labai patenkinta, kad mes visq kai kartu pra-
stumėm. Viename džipe ir panašiai. Sako, mano laiškai
pasidarė daug inteligentiškesni, kai su tavim susidėjau.

Iksas pakelė galvą, pažvelgę į jį ir sunkiai tarė:

— Ačiū. Padėkok jai nuo manės.

— Būtinai. Labanakt! — trinktelėjo durys ir daugiau neatsidarė.

Iksas ilgai sėdėjo ir žiūrėjo į duris, paskui prisitruukė kėdę prie stalo ir pasiémė nuo grindų portatyvinę rašomają mašinélę. Pastūmės į šalį aplamdytų laiškų ir paketu krūvą, išpraudė tarp jų mašinélę. Jis pagalvojo, kad jei parašytų laišką senam bičiuliui Niujorke, jam iškart, nors gal ir neilgam, palengvėtų. Bet jam niekaip nesisekė įdėti į mašinélę popieriaus lapo, nes pirštai dar labiau virpéjo. Jis valandėlę nuleido rankas, pamégino dar kartą ir galiausiai tą lapą suglamžė.

Jis žinojo, kad reikia išnešti šiuokšlių déžę, tačiau nieko nedarė, tik pasirémė rankomis ant mašinélés ir padėjės ant jų galvą užsimerkė.

Po keleto tvilkčiojančio skausmo minučių jis atsimerkė ir pasijuto šnairai žiūriš į mažą neatplėštą siuntinį, suvyniotą į žalią popierių. Jis, matyt, nuslydo nuo laiškų ir paketu krūvos, kai Iksas ruošė vietą mašinélei. Jis pastebėjo, kad siuntinėlis buvo keletą kartų peradresuotas. Vienoje pusėje jis perskaitė bent trejetą skaičių — anksčesnių savo lauko pašto adresu.

Iksas atidare siuntinélį be jokio susidomėjimo, net nepažvelges į atgalini adresą. Paprasčiausiai nudegino virvelę degtuku. Jam labiau rūpejo deganti virvelė negu pats siuntinys, tačiau pagaliau jį atidare.

Dézuteje gulėjo nedidelis daiktas, suvyniotas į rūkomaiji popierių, o ant jo viršaus — laiškas, rašytas rašalu. Išėmės laišką. Iksas perskaitė:

1944 m. birželio 7 d.
Devonas, - - - g-vé 17.

Brangus seržante Iksai,

Tikiuosi, Jūs man atleisite, kad susirašinėti pradedu tik po trisdešimt aštuonių dienų, bet buvau nepaprastai apkrauta darbu, kadangi mano tetq užpuolė gerklės streptokas, nuo kurio ji vos nemirė, o aš, suprantama, buvau prislegta begalinių rūpesčių naštos. Nepaisant to, aš dažnai prisimindavau Jus ir tą nepaprastai maloniq popietę, kuriq mums teko kartu praleisti – 1944 metų balandžio 30-ojo, tarp 3.45 ir 4.15 po pietų. (Jei kartaais Jūs būtumėte užmiršęs.)

Sąjungininkų išsilaipinimas mus visus be galos sujaudino ir pripildė mūsų širdis nuolankaus baugulio. Mums belieka tikėtis, kad jis padės kuo greičiau užbaigti karą ir tą, švelniai tariant, absurdiską gyvenimo būdą. Čarlsas ir aš gerokai nerimaujame dėl Jūsų; norėtusi tikėti, kad Jūsų nebuvo tame desante, kurį pirmiausiai išlaipino Kotentino pasiasalyje. O gal mes klystame? Būkite malonus, atsakykite kuo skubiau. Širdingiausi linkėjimai Jūsų žmonai.

Nuoširdžiai Jūsų
Ezmė

P. S. Prie šio laiško ryžtuosi pridėti savo rankinį laikrodį, kurį galite laikyti savo nuosavybe visą šio karinio konflikto laikotarpi. Mūsų neilgo susitikimo metu aš taip ir nepastebėjau, ar Jūs nešiojate laikrodį, tačiau šis, kurį Jums siunciu, yra ypatingai nepralaidus vandeniu ir atsparus sutrenkimams, nekalbant apie daugeli kitų privatumų: pavyzdžiu, norint galima nustatyti judėjimo greitį

*einant pėsčiomis. Esu tikra, kad šiuo sunkiu metu jis bus
Jums kur kas naudingesnis nei man ir kad Jūs priimsite
šį laikrodį kaip laimės talismaną.*

*Čarlsas, kurį aš mokau skaityti ir rašyti ir kuris, mano
manymu, yra nepaprastai nuovokus mokinys, nori pridėti
keletą žodžių. Malonėkite parašyti, kai tik turėsite laiko
ir nusiteikimo.*

*Labas labas labas labas labas
Labas labas labas labas labas
Myliu ir bučiuoju čarlsas*

Nežinia, kiek praėjo laiko, kol Iksas pagaliau atsitraukė nuo laiško, o kiek dar sugaišo imdamas iš dėžutės Ezmės tėvo laikrodį. Galų gale nuveikęs ir šį darbą, pamatė, kad laikrodžio stiklas sudužęs. Jis išsigando, ar tik nebus visai sugedęs, bet trūko drąsos prisuktį ir patikrinti. Jis dar ilgai sėdėjo ir laikė laikrodį rankoje. Paskui staiga, tarsi laimės nuojauta, jį suėmė miegas.

O jei žmogus mirtinai nori miego, Ezme, jis tikrai atgaus visus savo sugebėjimus.